

Velikonočno pismo.

André Čebokli.

Mati je imela edinega sina. In ta sin je bil tako lep, da ga je vse mesto poznalo, vsi moški in vse ženske.

Nosil je dolge zlate kodre, tako mehke in tako lepó počesane, kakor bi mu jih bila ljubica oprala in počesala vsako jutro in vsak večer — —.

Njegov mladi obraz je bil bel in rdeč, kakor roža z belimi in rdečimi listi, cvetoča poleti in pozimi —: kakor bi bil ta sin pil samo mleko in kri svoje mlade matere — —.

Njegove črne oči so žarele kakor dva dragocena kamena, v katera se je zamaknilo vsako žensko oko in sanjalo celo noč o njih — —.

V Latermanovem drevoredu se je zdaj na enem zdaj na drugem koncu utrčala živa veriga šetajočih se parov: množica je delala pot kralju lepote. V nebeškorazsvetljeni dvorani so v tempu sanjavega valčka vztrepetala mlada deviška telesa pod tanko plesno toaleto —: med nje je stopil Afroditin sin — —.

In kjerkoli je bil, so ga vsi videli. Kjer ga pa ni bilo, tam so vsi povpraševali po njem.

Le njegove duše ni še nihče videl — — le po njej ni še nihče vprašal — —!

In ker je bil tako lep in čvrst in krepak, je moral iti tudi na vojsko. Moral je — čeravno je tisoč src prosilo zanj Boga.

A ni šel sam. Šel je s tisoči mladih in čvrstih fantičev črez strme Karpate, skozi ozke doline in valoveča gališka polja in se tam izgubil — — —

In mati?!

Mati je tri leta plakala za njim. Tri leta je noč in dan molila in prosila Boga:

»Razodeni — — naznani mi vsaj njegovo smrt!«

A tisoč dni in noči polnih molitve in prošenj je bilo zaman.

Vse dni je toliko pisala na vse strani sveta in povpraševala po izgubljenem sinu, da ji je umirala roka — da so ji krvavele oči. Od povesod pa je dobila kratek in mrzel odgovor:

»Izgubljen.«

In vendar še ni obupala žalostna mati. Temveč še iskreneje je molila in upala, da se ji razodene — — četudi sinova smrt.

Kak večer suženj svojega življenja je človek. Čaša mora biti polna solz — — knjiga polna vzdihov — predno se odkupi le za toliko, da se reši okov in verig. Prost pa še ni. Življenje se še ni

odpovedalo svojim pravicam: zahteva, kar mu gre, in kdor mu noče dati, tega zopet vkleše in mu izsili — —.

In ta mati — —?!

Njena čaša je bila že davno polna solz, njena knjiga že davno polna vzdihov — — — da je moral priti dan po veliki noči, ki je rešil mater z belim pismom, kakor bi ji ga bil angel prinesel iz nebes. Bilo je sinovo velikonočno pismo:

Na Karpatski gori, v velikem tednu 1917.

Predraga mati!

Glej me, Tvoj sin je oživel! Od mrtvih je vstal z duhom in s telesom — —!

Kar si mi otroku pripovedovala o dobrem Bogu, vse sem le poslušal — razumel pa nič. Ko si me učila moliti, je moj jezik molil s Teboj — ne pa jaz! Mislim sem: »Čemu te prošnje v očenašu? Saj imamo cesarja, ki je še več kakor kralj. In karkoli on ukaže, vse se zgodi. — Zakaj prosim vsakdanjega kruha? Saj mi ga mamica dá, belega in sladkega. Kaj sem storil Bogu, da ga prosim odpuščanja? Rajši prosim mamico, ki mi vse odpušči, če jo ujezim in razžalim, kakor pozabim tudi jaz, da je pela šiba po meni. Ona me tudi varuje, da me ne ukrade parkeljček ali cigancček.« — Ah, beseda »Bog« je padla v mojo otroško dušo brez odmeva!

Zato pa je na ves glas odmevala v meni pravljica! Vse, kar si mi otroku pripovedovala o daljnem pravljicnem svetu: o večnosolčnih poljanah in gradovih polnih srebrá in zlatá, o kraljih in princih tega bogastva, o njihovih čarobnobelih kraljičinah in princezinjah, ki nosijo celó čeveljčke iz čistega zlatá — — vse to je odmevalo in živelo v moji otroški duši kakor pravo resnično življenje.

In o tem pravljicnem svetu sem sanjal dalje. Že kot deček sem ga iskal na tej zemlji: ko si me vozila po velikih parkih in bogatih grajščinah, v gledališča in k velikim slavnostim. Če si me pa opomnila in mi rekla: »Otrok, móli!« — tedaj sem sanjal samó o tem pravljicnem svetu in življenju.

Zgodaj sem skočil s Tvojega varnega naročja. Prezgodaj sem se skril Tvojim očem in se zaklenil v sobo. Tu sem stopil pred veliko zrcalo in vzkliknil: »To sem jaz, zlatokodri fantič?!« Mislim sem, da sem kak princ iz pravljicne dežele: ravnotako

lep in čvrst in krepak. Od dne do dne sem se videl lepšega, zmeraj rajši sem imel fantiča v zrcalu. Mislim sem samo na svoj obraz in se zaljubil vanj. Več sem stal pred zrcalom kakor pri Tebi.

Nato sem šel na cesto in moje oči so povpraševale: »Pa življenje?« In življenje se mi je odpiralo na desno in na levo: stotero oči me je prosilo ljubezni — stotero duš se mi je ponujalo — —. Na plesu sem bil kralj noči: najlepša deviška telesa so me iskala — v tempu tihega valčka plaval z menoj po jezeru strasti in trepetala v mojem tesnem objemu, kakor da bi se bila hotela zgruditi pod mano za vsak greh — —.

Vse to si Ti videla in vedela in me svarila: »Otrok, ne pozabi na Boga!« Jaz pa sem bil že fant in strogo sem Ti prepovedal: »Ne imenuj mi več Boga!« Ti si me ubogala, jaz Tebe pa ne: kajti od takrat nisem izgovoril več besede: Bog. — —

Pa je prišel oni dan, ko je treščila prva granata pred me. Na kose je trgala mlade fantiče, da mi je v obraz škropila njihova kri. O groza! Pozabil sem na svoj lep obraz. Ves mraz peklenškega ognja me je zlomil v tla in od nekod iz dna moje duše je jeknil glas, močnejši ko grom granat: bil je odmev Tvoje besede: Bog! In izpregledal sem kakor na sodnji dan: videl sem svoje prazno in mrtvo življenje in ves grešni svet! Razodelo se mi je: človek živi, da zalezuje duše — — da mori ljudi — —. Spoznal pa še nisem, zakaj je bilo prazno in mrtvo moje življenje.

Na galiških poljih in v karpatskih gozdovih sem postajal zopet otrok — a otrok brez matere. Hotel sem moliti, pa nisem znal. Tebe ni bilo pri meni, da bi me učila, kakor nekdanj vsako jutro in vsak večer. Moliti sem moral sam in moja molitev so bili sami vzdih otroka: »O Bog — o Bog —!« Moje telo je bilo žejno odmeva te besede, ki se še ni včlovečilo v moji duši — —. A čim več sem molil, tem bolj sem trpel: tem bolj sem slišal praznoto, čutil ničnost svojega telesa: mrtev sem bil v živem telesu.

In v tem obupu sem povpraševal zemljo in svet: »Pa življenje?« Molčala sta stvar in človek. Oh, gorje mu, kdor mora čuti ta molk! — —

Vendar ima tudi molk svoj odmev. Po treh letih se je odzval v meni z vzdihom čistega spoznanja: »O m o j Bog!« Tri leta, o mati, sem molil in do danes trpel v molitvi ene same Tvoje besede: Bog. Tri leta je gorelo moje telo v ognju pekla na zemlji in ni zgorelo — —. Ali danes, o mati, se je v meni razmahnila velika noč v veliki dan: Tvoja beseda »Bog« je postala moja duša in prebiva v meni!

In glej me, ljubljena mati, Tvoj sin je res oživel. Od mrtvih je vstal z duhom in s telesom. Na karpatski gori stoji in praznuje Vstajenje: z gromom topov in z ognjem žvižgajočih raket pojem hvalo Kristu, ki je v meni. O mati, še Ti poj z nami:

»Aleluja!«

Iz mojega lastnega življenjepisa.

Haničina doba. — K. Ozvald.

*Kak kratko je veselih dni število!
Prešeren.*

»... Leta 1907, to je v 34. letu svojega življenja sem doživel veliko srečo. Julija meseca sem jo, brž ko so se začele počitnice, iz Gorice mahnil proti severu. Pot me je nazadnje, bolj slučajno, zanesla k »narodni slavnosti« pri Št. Jakobu v Rožu, kjer se je polagal temeljni kamen slovenski šoli. In pri tej priložnosti sem se seznanil s svojo poznejšo ženko Hanico, s tem biserom iz Ziljske doline. Tedaj je s svojo materjo, njena edinica, bivala pri Št. Jakobu. Bilo ji je 21 let in bila je po telesu in po duši kakor roža, ki se je pravkar okopala v jutranji rosi — polna »cvetja in žive lepote« ...«

»... Ne v paradni, ampak v delovni obleki se je iznenada kakor Vila pojavila pred menoj tik

župnišča, ko sem pri rodoljubnem župniku Razunu iskal prenočišča. Vprašal sem jo, ali bi gospod župnik bil doma. Ne spominjam se več, kaj mi je odgovorila. To pa pomnim, kakor bi se bilo včeraj zgodilo, da me je ob srebrnem glasu njenega odgovora spreletelo nekaj čudnega: v tem trenutku je bil »v nebesih sklenjen« najin zakon. Pozneje mi je Hanica pravila, da je takrat šel isti doživljaj skozi njeno dušo, češ, pri tej priči sem vedela, da postanem kdaj tvoja žena ...«

»... Troje neskončno lepih let! Bila so to leta priprave na delo, ki je njihov tok neprestano spremljala prelestna podoba Ziljanke Hanice. Mislim, da se moji goriški prijatelji še spominjajo tega mojega prerojenja ...«